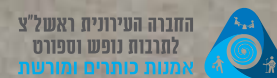

כַּמּוֹס בַּשָּׂפָה

פברואר 2019

גלריה עירונית לאמנות בית גורדון-לונדון, ראשון-לציון

גלריה עירונית לאמנות, בית גורדון-לונדון, ראשון-לציון
שעות פתיחת: שני-חמישי 10:00-13:00 | שני 16:00-18:00 | שבת 10:00-13:00 | ראשון - הגלריה סגורה
רחוב אחד העם 8, ראשון-לציון, טלפון 03-7572821, WWW.HIRONIT.CO.IL

כְּמוֹס בְּשֵׁפָה

תערוכה קבוצתית

הגלריה העירונית לאמנות
בית גורדון-לונדון, ראשון-לציון

הגלריה העירונית לאמנות, בית גורדון-לונדון, ראשון-לציון

מנכ"ל החברה העירונית לתרבות, נופש וספורט **אלי פולק**
מנהלת אגף אמנות, כותרים ומורשת רות **מקבי**
מנהלת תחום אמנות **אפי גן**

כמוס בשפה: פברואר - אפריל 2019
אוצרת אפי גן, אוצרת משנה עדי אנגיל

קטלוג:

עיצוב: סטודיו עידית ענת iditanat.com

הפקה: דפוס חבצלת

תודות: בת שבע גכטמן על השאלת עבודותיו של גדעון גכטמן

כל המידות נתונות בס"מ גובה/רוחב/עומק

כל הזכויות שמורות לגלריה העירונית לאמנות, ראשון-לציון ולאמנים

אחד העם 8, ראשון לציון, טלפון: 03-7572821, www.hironit.co.il

כְּמוֹס בְּשֵׁפָה

הגלריה העירונית לאמנות בראשון לציון מציגה זו השנה השניים עשר ברצף, תערוכה אחת בשנה המקשרת בין עשייה אמנותית עכשווית לשפה העברית. השפה העברית רבודה ומכילה סימנים מתקופות רבות, שפירושן אלפי שנות שימוש ותקשורת במערכת סימנים דומה ומתפתחת. באמצעות השפה אנחנו מספרים סיפורים, מעבירים מסרים, נכשלים, מנצחים, כובשים, נכבשים. שפה נלחשת גם בחדרי חדרים, מפה לאוזן ועוזרת לנסח את מעמקי הנפש. באמצעותה אנחנו פוגשים מקומות חבויים והיא מתווכת אותנו בדרכנו לבירור 'הסוד'. באמצעות שפה ודימוי ויזואלי קל יותר להתחקות אחר סודות,

אבל הכמוס יישאר תמיד, באופן כזה או אחר חתום בעינינו והמהלך נועד לכישלון ובכל זאת הניסיון חייב להיעשות. שפה היא מערכת לשונית משותפת לקהילה המאפשרת תקשורת ואנחנו מנסים תדיר לגשר, לפשר, לתווך, להבין באמצעות סימנים. האמנות היא גשר נוסף בתקשורת בינאישית, שפה מכסה ומגלה תדיר.

5 חדרי התערוכה מציגים עבודות של 10 אמנים עכשוויים, בקול, תמונה, אובייקט וציור כשהמילים בעברית נמצאות בכל עבודה, בבחינת קביים להליכה מדודה אל תוך עבודת אמנות.

דפנה שלום (מדיה מעורבת)

דורית פלדמן (וידאו)

גילה מילר לפידות (קרמיקה)

יאיר לוי (קרמיקה ופורצלן)

אתי עמרם (ציור)

מיכאל בן אבו (ציור)

מיכל בלייר (תחריט ואובייקטים)

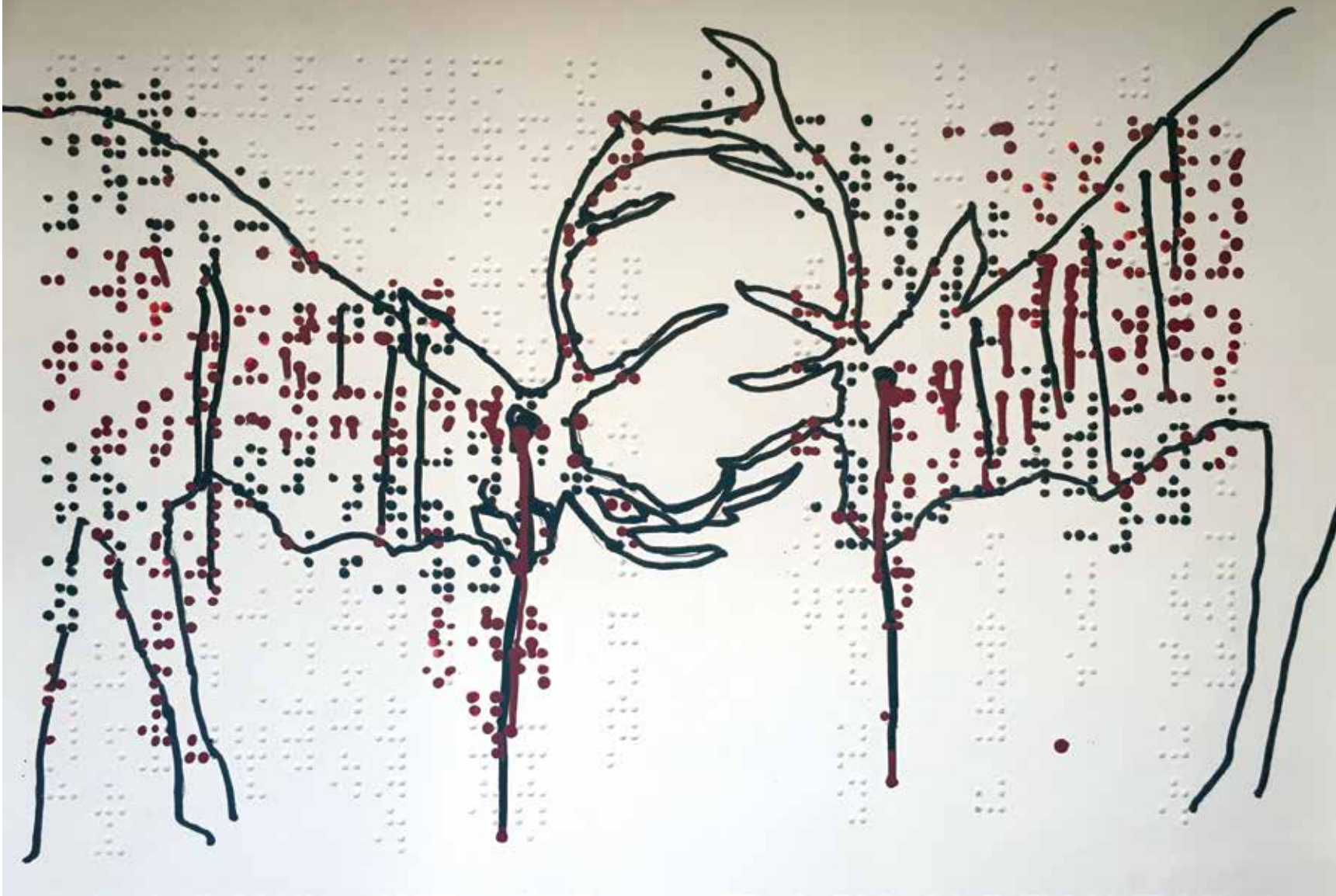
רתם רשף (ציור)

שרון רשב"ם פרופ (מיצב רישום וטקסט)

גדעון גכטמן (מיצב)

דפנה שלום

מדיה מעורבת

דפנה שלום מציגה עבודה מסדרת העבודות האחרונות שלה בהם היא עוסקת בשפה מקודדת וברישום וציור. דפנה משלבת את כתב הברייל ביצירתה באופנים שונים זה שנים רבות. בתחילה כתב הברייל היה כמטאפורה להתמצאות וליחסי כוח, אסתטיקה ואתיקה ומאוחר יותר כתחביר חדש, מזוהה, פוליטי, חברתי ואישי. עבור

האדם הרואה כתב הברייל הוא הזמנה לחידה, למגע, ולערעור על המוכר. משטח בו הוא אינו מתמצא. הסימנים המופשטים מזמינים מגע אינטימי ומרחב חידתי. דפי הברייל מוכתמים ברישומים מופשטים ופיגורטיביים. את הכתמים והרישומים יכול רק האדם הרואה לראות. העיזור חש במגע אך עיזור לצבע. כתמי הדיו על

תבליטי הנוף המופשטים מסמנים לרואה את מגבלות ראייתו ואת חוסר ההבנה. יעילותו של התבליט מתרסקת אל מול העין הרואה. העין מנסה לחבר את הנקודות ולמלא סיפור. "איני מאירת את הטקסט, אני נכנסת למרחב תודעתי. אני מתחילה מדף מסומן, כזה שרוחש בו כבר סוד, קונפליקט, חיפוש, עומק. העבודה שלי עליו היא פיזית וחזותית

לעיתים נותר בי דימוי אחד מהטקסט כולו, לעיתים מומצא תחביר מחדש לגמרי. הטקסטים נבחרים בזהירות ובקפדנות רבה. אלו טקסטים אישיים רוחניים ופוליטיים בו זמנית."

דורית פלדמן

וידאו

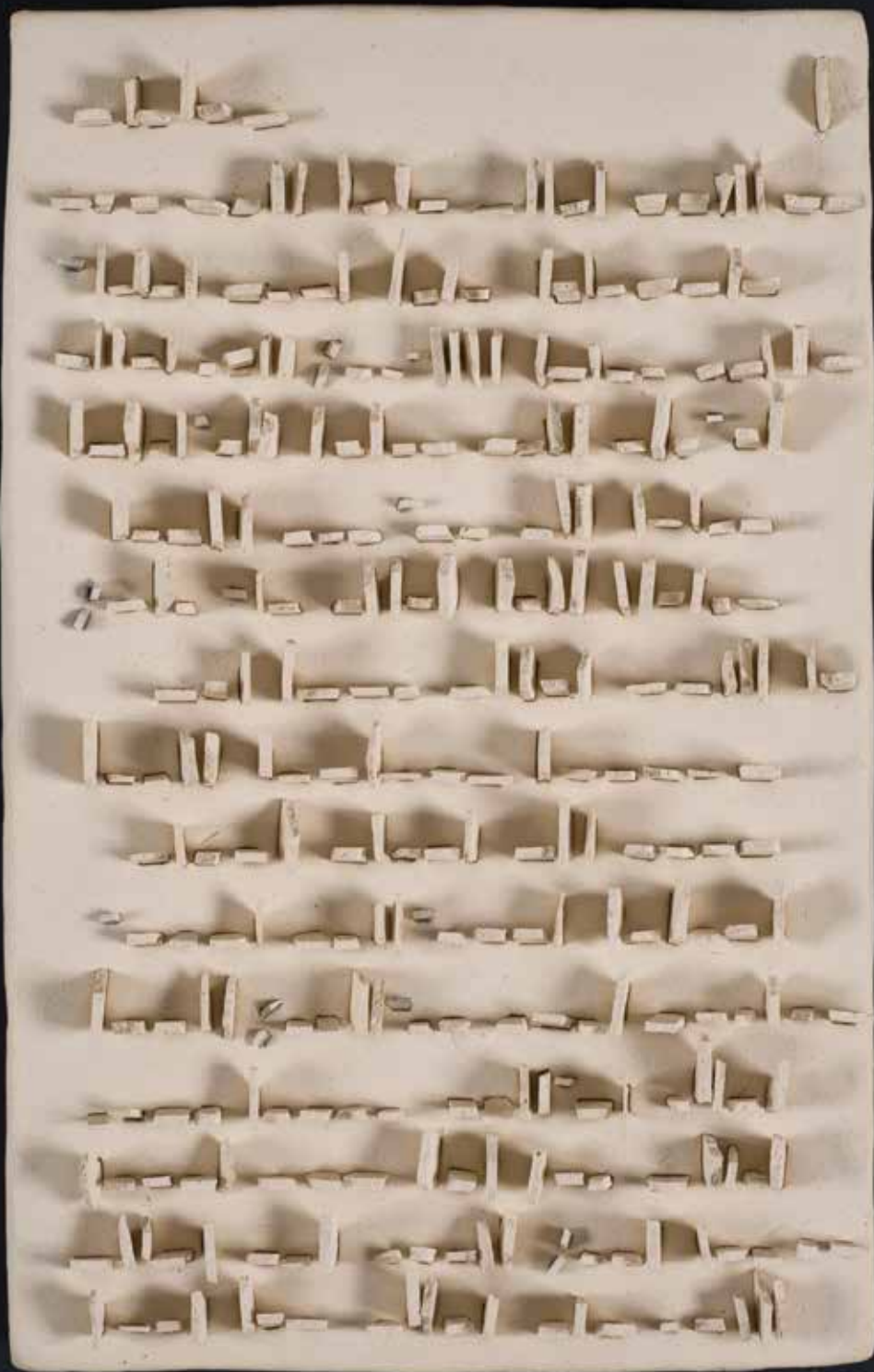
מטאפורות ויזואליות לתחביר המוסיקלי. מטאפורות הוויזואליות מדגישות את המנעד הדואלי ביצירתה המוסיקלית של ציפי פליישר: מבחינת המושגים: מזרח-מערב, נשי-גברי, קונקרטי-אבסטרקטי, ארצי-טרנסצנדנטי, סטאטי-דינמי. כל אלו שלובים מתוך מגמה לעורר ולחולל דינמיקה חדשה. הצופה נחשף ללחן ספק אופראי, חיבור בין מזרח ומערב. מילות השיר שטות על גבי הדימוי הוויזואלי ונעות באופן שקשה 'לתפוס' אותן, לעקוב אחריהן. תחילה מופיעות בשפה זרה ורק אח"כ בעברית. עבודת האחד מיתרגמת לשני וכך הלאה.

פלדמן בוחרת דימויים ויזואליים מן המקום ובמעין קולאז' רבוד יוצרת כמוסה מיוחדת אל-זמנית ועם זאת כזו שגם שטה עם הזמן, גיאולוגיה, מורפולוגיה, מרחב, וקול. שפת סתרים מורכבת של כמה יוצרים.

הדימויים החזותיים בעבודתה של דורית פלדמן מתכתבים עם הוורסיות המוסיקליות שהלחינה **ציפי פליישר** לטקסט שירי של המשורר הסורי **פואד רפקה**. מניפת ההשראות ברצפים וצירופים בלתי צפויים, טבועה כבר בפואטיקה של המשורר הסורי שחקר, תרגם לערבית והושפע משירתו של המשורר הגרמני רילקה, כמפגש תרבותי של מזרח-מערב גם על ציר הזמן. פליישר הלחינה מוסיקה לאותן מילים המושרת

בערבית, עברית וצרפתית. צירופי אותיות הטקסטים בשפות השונות נשזרו בדימויים החזותיים המרכיבים את עבודת הווידיאו. שפה הינה כלי של מיפוי ידע. על פי ספר 'יצירה' (טקסט עברי מטאפיזי קדום): "אבן היא אות, ובית הוא מילה". על פי הפרקטיקה והמשל הנ"ל, בחרה פלדמן מן הטקסט השירי ככותרת וכמהות היצירה הפלסטית שלה, את השורה השירית: "ששפת האבנים הנני", וברוח הטקסט יצרה

גילה מילר לפידות

קרמיקה

העבודה "שבעת ימי הבריאה II" מורכבת מ-8 לוחות קיר קרמיים ונראית כמוצפנת במעין כתב יתדות. זוהי עבודה אחת מתוך סדרה העוסקת בטקסט הבריאה התנכ"י (בראשית א' פסוק א' - בראשית ב' פסוק ג'). הטקסטים של הבריאה רבי רבדים, מהגלוי ועד למוצפן ביותר שיש לגלותו. דחיסתו השפתית והצורנית של טקסט הבריאה תוך שהוא אוצר בתוכו ידע אין סופי גבוה, הוא בבחינת אוצר מידע כמוס/גלוי שאפשר להפוך בו ולהפוך בו בתהליך אינסופי הנתון תדיר לפרשנות מתחלפת. ה"קבלה" מתייחסת אל רמות ההפשטה השונות בכינוי הידוע "פרדס" (פשט, רז, דרש, סוד). רמות אלו הן מדרגות של

גילוי והסתר של הטקסט ברבדיו השונים. העבודה נולדה מתוך הרצון "לדעת את הטקסט". "מתוך התבוננות פנימית שקטה הטקסט התפרק למילים, והמילים התפרקו לאותיות, תוך שאני חווה את האנרגיה של האותיות ומבינה ולו חלק צר ממהותן ותפקידן. ההבנה האנרגטית הפכה לקוד חדש להתבוננות בטקסט". בו זמנית הקידוד מהווה אמצעי הסתרה, כך שבעבודה הטקסט מוצפן ברמה בה אפילו האותיות הכתובות אינן גלויות לעין. עם זאת המבניות, הסדר והתחושה שמדובר בשורות מוצפנות, גורמים לצופה להבין שמדובר בטקסט ואולי אף אפשר לנחש או להרגיש את מקורו.

יאיר לוי קרמיקה ופורצלן

שפה כמוסה באובייקט. אמן הקרמיקה יאיר לוי יוצר אובייקטים פעורים, נדמה שתוכנם עולה על גדותיהם, כאילו החומר מבקש לצאת, להיחשף לעין כל. חומרי העבודה מבטאים ניגודיות. חוץ ופנים משחקים. נוצר מתח בין החומר השרוף לבין הפנים העשוי פורצלן עדין הכומס סודותיו. העבודות כדיוקן עצמי של חיצוניות קשיחה ומחוספסת המגנה על פנים עדין ופגיע. הפורצלן נראה כדפים דקים, לעתים דחוסים ומקומטים, נסתרים, מציצים, מהדהדים זיכרון קולקטיבי - 'המגילות הגנוזות', נחשפים ומייצגים עשייה עמלנית מורכבת, מטפורית וטעונה.

אתי עמרם

ציור

הטקסט שהוסיפה. עמרם מביאה אל הנייר הישן סודות כמוסים שנגלים חלקית דרך משפטים מרוכזים ספק שיריים.

עבודות אחרות בתערוכה הם ציורים על גבי לוחות ברזל כשהפעולה מורכבת ואינה פשוטה. העבודה פיזית, ויש בה יצירה תוך כדי מגע עם ברזל. גם בתוך יצירות הברזל משלבת עמרם משפטים ומילים. על עבודות הברזל כתבה עמרם: "האם אני יכולה להשתמש בקולי מול האחר? זה שמולי או המתבונן? יצירתי היא תנועה בלתי פוסקת, תוך הכרת עצמי והסביבה, הכרת השפה ומשמעותה. האם כתיבה מיועדת לקריאה? האם פירוש הדבר לבוש צורה או לפשוט אותה? הכרת החיים והמוות (הברזל והחלודה)? כמו המים שיכולים להיות נוזל, מוצק (קרח) או אדים (גשם), הברזל בנוכחותו בכל מצב, יחליד. והאמנות? כלי לביטוי זמן ומהות. אני צריכה לקום ולעשות מעשה".

'גזית' היה ירחון לאמנות ולספרות, במה ליצירת אמנותית-ספרותית ולמחשבה חופשית, אשר יצא באופן סדיר בכל חודש משנת 1932 עד 1982. במשך שנים היה זה כתב העת העברי היחיד שהוקדש לאמנות פלסטית. בגיליונותיו התפרסמו מאמרים בתולדות האמנות, בתיאטרון ובאדריכלות, ניתוחים מוזיקליים של יצירות, ביקורת ציור ופיסול, מונוגרפיות קצרות של אמנים, של יוצרים ארץ-ישראליים ויהודים, וכן סיפורים, שירה ותרגומים. כתב העת הכיל הדפסות איכותיות יחסית של יצירות אמנות פלסטית, תצלומי מבנים אדריכליים ותפאורות תיאטרון. אתי עמרם נתקלה בערימת גיליונות ישנים של 'גזית' והיא אימצה אותם כמצע מתאים בעת החלמתה מניתוח מורכב. הצורך ליצור היה גדול, וכך החלה העבודה על סדרה המכילה מאות ציורים וטקסטים אישיים. הדפים שנבחרו אקראית הפכו למצע חי ומפעיל. לעיתים הציור מתחבר למילים שקראה, ולעיתים הציור מניע את

מיכל בלייר

תחריט ואובייקטים

מיכל בלייר מציגה סדרת אובייקטים קטנים ותחריטים מטופלים על נייר. האובייקטים הם כקפסולות כמוסות המסגירות סודות, מפלצות פנימיות המחכות להתפרץ, כאלו המצויות בתווך שבין חיים למוות. "תהליך היצירה הוא תהליך בריאה, גם של עולמות סודיים, גם של מחשבות אסורות דרכן מתבררות תחושות חרדה קיומית, בסיסית ומשותפת היוצרת דפוסים הווייה ויצירה. אני בוחנת את המחשבות הנסתרות שלי דרך קטעי מילים ודימויים, שאני משליכה את הפרשנות שלהם אל אסוציאציות שעולות בי מתוך זיכרונות מודחקים - כמו חיות וגוזלים מתים -

דרכם אני יכולה להתמודד עם המוות שלא מדובר סביבי, הגעועים והרצון לגאול את הסבל מהחיים. אני עושה שימוש בחומרים שהתייבשו כאלו שהריקבון לא יכול לגעת בהם ומבצעת מעין תהליך שימור דברים שאמורים לעבור מהעולם ואיני מסוגלת לשחרר אותם ולכן אני מקדשת אותם דרך האמנות".

עבודותיה של מיכל מקודדות בשפה סגורה, פרטית ואישית. הדרך היחידה בה אפשר להתחבר אליהן היא דרך הדימוי המצויר או המוצג וקריאת המשפטים הטעונים מן השפה, אלו המעידים על קונפליקט פנימי ומורכבות.

אני זוכרת אותך
פשוטת איברים

התפללתי
שתימותי

מיכאל בן אבו

ציור

כתב 'סיפור ערש לא לילדים' ובכך הוא מנהל דו שיח אירוני עם הגלוי והמוסתר. כל הציורים מציגים דיוקן עצמי נטול ידיים, לעיתים נטול ראש אבל אצל רובם הלב מודגש וצבעוניותו וורודה, מתקתקה ופתיינית כבמשחק. הצופה מנסה לקרוא את הטקסט המובא בגב הדימוי אבל יכולתו מוגבלת שכן הטקסט חלקי או מוסתר.

מיכאל בן אבו מרבה לכתוב טקסטים אישיים ולשלבם ביצירתו הציורית והרישומית. הוא מתפענח לעצמו באמצעות מילים, פסוקים, כמו גם טקסטים מקודשים, מכוננים או פואטיים ואישיים. הצופה זוכה להצצה משולבת בטקסט ובדימוי - שילוב אשר לכאורה מגדיל את אפשרות הפיענוח. בתערוכה מוצגת קבוצת רישומים כאילו היו קלפי משחק מתוך קופסה. על גבי הקופסה

רתם רשף

ציור

עבודות הציור של רתם רשף מזדהות בנקל. רשף פיתחה טכניקת עבודה בצבע אקריליק מדולל במים על גבי מצע בד הפרוש על הרצפה, באופן העשוי להזכיר ציירי אקספרסיוניזם מופשט אמריקאי כג'קסון פולוק. טונאליות צבעים עשירה, גוונים עדינים וטכניקת פעולה ספציפית המאפשרת נוכחות גם לאקראיות, הם ממאפייני עבודתה. בחלק מהסדרות היא מטביעה חומרים מן החוץ (טבעיים ומלאכותיים) ויוצרת דימויי תשליל המהדהדים דבר מה אשר הונח על מצע הציור והוסר ממנו, כמשקעי מאובנים. בדרך זו נוצרו גם דימויי 'ספריות הרפאים': על

גבי הבד הונחו כפיטי עץ הרומזים על המקור ממנו נוצרו דפי הספרים וכריכתם. הם הושקעו בצבע מדולל עד שצלליהם נרשמה. בתקופה בה ספרים הם פריטים שהביקוש להם הולך ופוחת, מכנסת רשף בציוריה את הזיכרון הרשום, הרומנטי, של מרכזיות הספר בעבר, והן את היעלמותו בתקופה של דיגיטציה, אינסוף גירויים חיצוניים וסבלנות פוחתת לצלול למעמקי הספר והדמיון. הצורות עצמן מופשטות, אך הן מצליחות להתכנס לכדי תחביר ספציפי המחבר בין שפת האמנות הבלתי-מילולית לבין ביטוייה התרבותי של שפת אדם.

שרון רשב"ם פרופ

מיצב רישום וטקסט

שהיה ואיננו, החרוט רק בזיכרונה, אולי אף לא בזיכרונה של חברתה. רשב"ם פרופ מצליחה לדלות את הכמוס בזיכרון, לרשום ולכתוב אותו כך שהנגלה משחק עם המכוסה כבמשחק 'מחבואים' מן הילדות.

מפרטים הרבה אלא אפשר להבחין במחוות גוף, במשחקי ילדות. כוחם של הרישומים הוא בעובדה שהם מעוררים זיכרונות גם אצל המתבונן. הם מסגירים ילדות, קשר, סודות, חברת ילדים לצד טקסט: 'עינת את זוכרת אותי?', הנמצא חבוי מאחורי 'דלת סתרים' עשויה עץ, סימן לצריף שהיה, תזכורת למה

שרון רשב"ם פרופ מציירת את זיכרונות ילדותה בקיבוץ. מתוך תרגול פעיל עולים אצלה זיכרונות ילדות לפרטיהם: מערכות יחסים בחברת הילדים, ילדים וחברת המבוגרים, משחקים ועוד. לעיתים עולים הזיכרונות כרישומים מהירים ולעיתים כסיפורים פואטיים אותם היא

גדעון גכטמן

(חלק א' - 2019)

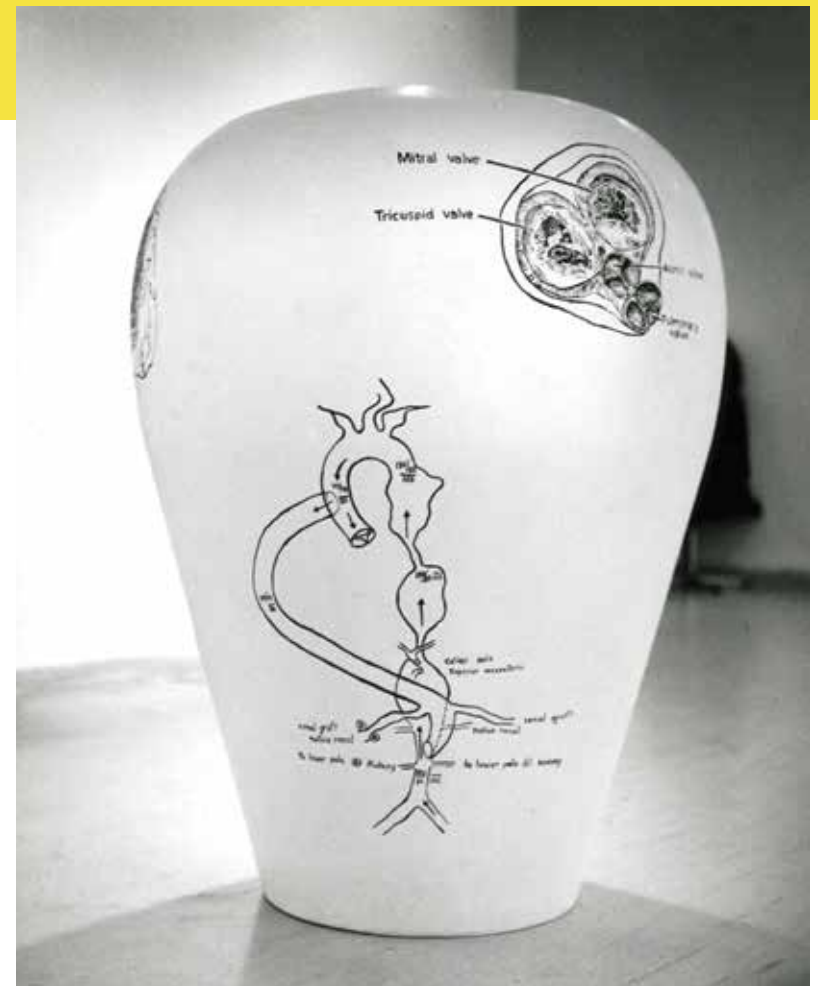
העבודות המוצגות במסגרת התערוכה הקבוצתית 'כמוס בשפה' מהוות חלק ראשון מתוך כוונת הנצחה מתמשכת ומתחלפת לאורך שנה. בכל סבב תערוכות, יוקדש חדר ליצירתו של גכטמן, עם חלוף עשר שנים למותו. בגיל 29 הגה גכטמן את הרעיון ליצירת 'מאוזוליאום לעשרה אנשים אנונימיים' אשר יחזיק חפצים אישיים של

עשרה אלמונים, כאילו היו גיבורים ידועים. רעיון מוקדם זה אמנם לא מומש אך עקבותיו ניכרו מאז ביצירתו - עיסוק מתמשך במחלה ובמוות, וגלגול המחשבה אודות מאוזוליאום אישי.

החדר בגלריה הוא בבחינת הצבה המבקשת להתחבר לרעיון שמהדהד מאז ביצירתו. "הדברים שהעסיקו אותי כבר אז - זיכרון, הנצחה, בימוי, יחד עם רצון בעבודה שצומחת באופן

אורגני בלי הפסקות - הביאו אותי לתבנית הזו של מאוזוליאום, למין מערך שמכניס לאינסטליישן את ממד הזמן, הרצף". (מתוך שיחה של גדעון גכטמן עם אורי הס ומשה ניניו ל-'קו' - כתב עת לאמנות, ינואר 1989). בגיל 33 גכטמן הדפיס ופרסם בשם משפחתו, מודעות אבל ברחבי העיר ראשון לציון, אשר הופיעו בעיתונים היומיים 'הארץ' וג'רוזלם פוסט'. המודעות המבשרות על מותו 'ללא עת' העצימו את ההפתעה בדבר מותו המדומה, תוך ערעור על סדרי המוות המקובלים בחברה הישראלית. "מעשה

את קצב החיים וקציבתם להכרזת המוות" (קטלוג מוזיאון ישראל, 2013, עמ' 18). במרכז החדר בגלריה ניצב 'דמוי-כד' (מתוך סדרת 'דמוי-כד' 1989). 'דמוי-כד' מאזכר כדי קבורה, המחזיקים עפרם של נפטרים. 'דמוי-כד' נצבע בצבע זוהר ולכה תעשייתית. גכטמן הוסיף עליו מדבקות זיכרון. ויזואליה מצוירת של חלקי גוף פנימיים: לב, כליות, חלקי גוף אותם חווה 'גכטמן הגוף' וביקש להנכיחם משל היו מדבקות על כלי תחבורה. 'דמוי-כד' מדמה 'כלי תחבורה'. מעבר בין כאן לשם, בין ארץ לשמיים, בין הווה נוכח להווה נפקד.

רשימת עבודות המוצגות בקטלוג

עמוד 6-7 דפנה שלום

כתבי לילה (הס), 2017, טכניקה מעורבת הדפסה ארכיונית, 100/70 ס"מ

עמוד 8-9 דורית פלדמן

"ששפת האבנים הנני", 2018, וידאו ארט 5:19 דקות
מוסיקה: ציפי פליישר, 'אחוזה' - שיר מס' 1 מתוך האלבום נערה-פרפר-נערה.
עריכה ועיבודי מחשב: רחל שמש.

עמוד 11 גילה מילר לפידות

שבועת ימי הבריאה II, 2009, קרמיקה, פרט - לוח מתוך עבודה בת 8 לוחות,
5/200/30 ס"מ

עמוד 12-13 יאיר לוי

שביל זיכרון, 2018, עבודת גלגל, עבודת יד, גדלים משתנים, 24/37 ס"מ

עמוד 14-15 אחי עמרם

דברים פשוטים, 2018, ציור על ברזל לא מגולוון, 60/45 ס"מ
ללא כותרת, 2017, טכניקה מעורבת על נייר מ"גזית" - 1945, 21/27 ס"מ
ללא כותרת, 2017, טכניקה מעורבת על נייר מ"גזית" - 1945, 21/27 ס"מ

עמוד 16-17 מיכל בלייר

עריסת מוות, 2014, טכניקה מעורבת, 3/10/5 ס"מ
התפלתי שתמותי, 2014, תחריט וטכניקה מעורבת, 15/20 ס"מ

עמוד 18-19 מיכאל בן אבו

זה לא אני מיכאל, 1,2,3, 2013, אקריליק על נייר, 30/42 ס"מ

עמוד 21 רחם רשף

ספריית רפאים 2, 2017, אקריליק על בד, 120/150 ס"מ

עמוד 22-23 שרון רשב"ם פרופ

'הסדרה הכחולה' 1-4, 2018, עפרונות דיו על נייר, גדלים משתנים

עמוד 24-25 גדעון גכטמן

דמוי-כד, 1989, צבעי שמן ולכה תעשייתית על פיברגלס, 88/116 ס"מ
מודעת אבל בניאון, 1984, נורות ניאון, שנאי וצבע תעשייתית על עץ לבוד,
12/101.5/79.5 ס"מ